

Epikoda podcast 14. episood: Tasuta õigusnõustamine puue- tega inimestele

Transkriptsiooni algus

Helge reklaammuusika

Meeshääl: Epikoda. Eesti puuetega inimeste koja taskuhääling

Saatejuht, **Jakob Rosin:**

Tere, mina olen Jakob Rosin, Eesti puuetega inimeste koja podcasti “Epikoda” juht. Täna saates räägime me aga õiguskaitsest ja õigusalasest nõustamisest, mida pakub õigusteenuste büroo täiesti tasuta puudega inimestele. Teeme juttu õigusteenuste büroo juhi Hille rauaga.

Vahekõll, klaverimuusika.

Jakob Rosin: Mul on hea meel tervitada Eesti Puuetega Inimeste Koja podcasti virtuaalse stuudios õigusteenuste büroo juhatajat. Hille raud, tervist.

Hille Raud: Tere

Jakob Rosin: Tänu Eesti Puuetega Inimeste Kojale on paljudel puudega inimestel võimalik pöörduda teie poole õigusnõuga või õigusküsimustega. Kui me vaatame üldiselt, aga teie tööd õigusnõustamise osas, millised on need mured, mis täna Eestis inimestel õigusalaselt on, milles kõige rohkem abi vajatakse?

Hille Raud: Meie büroo ei ole päris tavaline büroo sellest lähtuvalt, et keda me abistame. Selle büroo eesmärk on hoida õigusabile ligipääsetavuse uks lahti ja hoida see uks lahti inimesele, kui tal õigusabi vajamise hetkel sellist ressursi ei ole seda teenust siis tavakorras saada. Me saame abistada ainult oma sihtgruppe, üsna kitsaid sihtgruppe, ja meie põhiline eesmärk on tagada inimesele eluks toimetulekuvaldkondades igapäevase

elu õiguslane kaitse. Ehk, need on täiesti tavalised teemad, millega pöörduda, kõrvaldada takistused igapäevase eluga edasiminekul. Selliste eriliste ja eksklusiivsete ja maailma paranduslike asjadega me tegeleda ei saagi. Tähtis on see, et inimesed teavad, et selline abi on olemas, see igapäevaelu on paratamatult ka üsna keeruliseks kujunenud. Et siis seda õigusega kokkupuudet tuleb ikka päris palju ette.

Jakob Rosin Aga kui me vaatame näiteks mingisuguseid näiteid, mis need teemad enam-vähem olla võiksid, mis olukorras inimestel tekib segadus?

Hille Raud: Noh, et kui me võtame agendaks, et tavaline õiguselu. Siis palju aastaid on olnud meie töölaua valdavaks teemaks kõik, mis puudutab peresuhteid, küll siis vanemate omavahelisi suhteid, vanemate ja laste vahelisi suhteid. Ma ei tea, kas see on siis koroonamõju või on see siis tegelikult erinevate meetmete, mida riik veel on üritanud rakendada mõju, siis täna see perekonnaõiguse osakaal on pisut vähenenud ja kahjuks on esikohale kerkinud just erinevad võlad, kohustused ehk saaksin nimetada siis võlasuhteid, kus on siis mingisugused tasumata arved, vanad arved, siis võetakse ikkagi toimetulekuks kiiralaene, mis on väga kallis ja väga kahtlane viis oma eluga toimetulekut tagada. Ja noh, ütleme niimoodi, et trendina on näha, et meil kasvab just erinevate kohustuste võlasuhte teemaatika

Jakob Rosin: Ja selles suhtes on siin osa, ma saan aru, inimeste finantskäitumise õpetamine, et lisaks sellele, mismoodi nüüd juriidiliselt asju lahendada, ilmselt tuleb inimestele selgitada, et tegelikult see lähenemine, mis nad valinud on ei ole kõige õigem.

Hille Raud: Hetkel on see natukene selles mõttes keeruline, et see õpetamine on juba hiljaks jäänud. Meie töö spetsiifika tavaliselt seisneb selles, et see, mis me igapäevaselt teeme, see on ikkagi tagajärgedega tegelemine. Mida me oleme Epikojaga koostöös mõelnud ja neid asju ka teostanud, see projekt või see koostööperiood, mis algad esimesel aprillil, see on meil juba tegelikult teine koostööperiood.

Esimene, viie aastane, ikka väga pikk koostööperiood on juba selja taga. Mida me oleme selleks teinud, et ennetada. Me oleme korraldanud teabeüritusi, oleme üritanud Epikoja sisestes meediumites selgitavaid artikleid kirjutada, et sellesse me saame küll

panustada ja hoiatada inimesi, aga tavaliselt on häda selles, et kui see probleem jõuab juristi töölauale, siis on need kahjulikud otsused juba langetatud.

Jakob Rosin: Kui lai see teemade spekter tegelikult on? Me tõime siin paar näidet, mis puudutavad võlga, perekondlikke suhteid, kui palju võiks siin abi olla ka ligipääsetavuse alastest teemadest, kui ma näiteks füüsiliselt ei saagi kuhugi, näiteks poodi, sest poe ukse ees on mitu trepiastet ja pood keeldub seal lahendusi nägemast, et kas mingisugused sellised valdkonnad võiksid ka teie lauale jõuda.

Hille raud: No neid selles mõttes on nagu vähe olnud, või nad on olnud siis ikkagi jällegi suurema teavituskampaania raames, aga noh, mida meil on olnud ja mida tegelikult võiks nagu arvata, et kuna meil fookus on erivajadusega inimesed, võiks olla rohkem, on siis erinevad sotsiaalteenuste ja toetuste suunalised õiguste riived, või siis vähemasti inimene tunneb, et talle on liiga tehtud ja siis ta kontrollib juristiga koostöös selle üle, et kas ikka on, kui me lähtume õigusnormist ja kas saab midagi ette võtta. Et selliste sotsiaalteenuste osakaal ei olegi nagu esikohal, mida võiks nagu arvata.

Mida võiks siin teenuste osas näitena tuua, no meil on olnud siin selline pikaajaline. Kas sobib nii-öelda sõdimine, aga noh, siiski, et kuidas üks inimene vajab koduhooldusteenust ja kuidas siis kohalik omavalitsus seda talle kohe sugugi anda ei tahtnud. Või siis see koostöö oli nagu konarlik, sest et omavalitsuse poolt sotsiaalvaldkonna spetsialistil oli nägemus, et talle sobib kindlasti teine teenus. Tänapäevaks on selles mõttes võib-olla hea teada seda, et sotsiaalhoolekande seaduses on tehtud jälle muudatusi ja kui neid teenusedisaini vaadata, siis ka riik täna toonitab, et abi peab olema nii kaua kui vähegi võimalik selliselt toetav, et inimene saaks jätkata oma elu oma tavalises keskkonnas ja alles siis seejärel, kui see tõesti on võimatu, siis tuleb pakkuda muid teenuseid.

Aga sihukeste, et noh, tõesti näiteks, et trepiastmed või et ei pääse ligi ... üksikud juhtumid on. Just näiteks valimiste ajal oli see fookus, eks ole. Mida me saame öelda, et me saame abistada siis inimest, kui see muutub tema subjektiivseks õiguseks ehk minu õigusi on rikutud ja selleks, et üks, üks või teine asi muutuks inimese subjektiivseks õiguste

rikkumiseks, siis tuleb kõigepealt näiteks otsustajale teha taotlus või avaldus, siis otsustaja, kes siis sotsiaalvaldkonnas ikkagi valdavalt on kohalik omavalitsus, teeb siis oma otsuse ära, ja kui see on otsus, mis erivajadusega inimesele ei sobi, siis hakkame meie koostööd tegema, vaatame, kas sellele on lahendust. Kas on õiguste vormi riivet, kas saab lahendusi leida? Et kahjuks juristi töö vahest erivajadusega inimestele natukene jääb nagu ebaselgeks või kaugeks, et me imesid teha ei suuda. Meie saame oma tööd teha ikkagi selliselt, et me kontrollime asjaolud ära.

Esiteks on see, kuidas teile tundub teie mure, või ütleme siis, eks ole, klientidele. Siis me peame kontrollima asjaolud ära ja vaatama ikkagi sellise suhteliselt pragmaatilise pilguga, et kas on ikkagi seadusesätet rikutud või mitte.

Jakob Rosin: Paljudel inimestel on ka, ma kujutan ette õigusabi osas sellised kõhklused ja hirmud, et inimesed on väga tagasihoidlikud, kui palju te seda muret näete oma töös, et inimesed tegelikult ei julgegi, antakse võib-olla väga kergesti alla.

Hille raud: Ja no tegelikult ma tahakski, et selle tänase podcasti toel julgustada üle Eesti inimesi kas või küsima, et kas mu õigusi on rikutud ja sealt juba edasi. Võib-olla tõesti ma ei tea, kas täna on küsimus julguses või täna on küsimus väikeses koroonajäreloomõjus ja kuidagi selles, et inimesed ongi isoleerunud rohkem ja ei ajagi oma asju piisavalt aktiivselt. Aga selles mõttes küll, et informatsiooni, et selline teenus on olemas, et see telefoninumber leviks julgelt helistatakse ja küsitakse, küll me siis üle vaatame, kas on asja, või ei ole asja. Aga teha see esimene kõne ära, et veenduda

Jakob Rosin: Seega, tegelikkuses ma ei peagi olema veel kindel, et minu õiguseid on rikutud, ma ei pea seda ise välja mõtlema. Võin vabalt tulla teie juurde küsima, et teate, selline olukord, mul on tunne, et natuke vist on valesti. Aga kas päriselt ka on?

Hille Raud: Jaa, kindlasti, ja siis me hakkame juhendama, et milliseid materjale oleks vaja koguda. Justiitsministeerium natukene disainis seda õigusabi teenust ümber ja selle aastane koostööprojekt on käivitunud natuke ümber disainitud teenusega. Ja meie roll olekski selline esmane teavitamine, esmane selgitamine, ja kaasa arvatud ka igapäevasel siis ametiasutustega suhtlemisel ja asjaajamisel abistamine, juhendamine. Et mida me

selle abistamise ja juhendamise all ise oleme püüdnud teha ja jällegi julgustame inimesi, selleks jällegi koolitas meid, eks ole, siis see koroon, see abi oleks võimalikult üle Eesti ja võimalikult ühtlaselt ja võimalikult kõigile ligipääsetav siis võtke telefon, helistage selleks, et juristiga asjalikku koostööd teha ei ole vaja teda ilmtingimata silmast silma näha, vaid väga tõhusalt saab alustada koostööd selliselt, et me vestleme ära, me esitame oma küsimused, mida me oskame esitada ja siis juba hakkavad hargnema need järgmised sammud, et selles mõttes igal juhul võtta telefon ja helistada.

Jakob Rosin: Kui põhjalikult ma peaksin olema ideaalis ette valmistunud, millist infot teie alguses kuulda tahate?

Hille raud: Kõigepealt me tahame kuulda, me peame küsima seda, et kas sul on erivajadus ja siis me üritame oma küsimustega aru saada, et kas see on siis see eluks esmatähtis valdkond, et noh, eksklusiivsete õigusabi temadega me ei tegele. Siis Me ei tegele krimikuritegude, ehk et siis karistusõigusega me ei tegele. Meil on mõned valdkonnad büroo nõukogu otsusega, mis on välistatud ja need valdkonnad pisut haakuvad ka üle ka riigi poolt, et üleüldse nagu disainitud õigusabi toetusega kogu selle ka erivajadustega inimeste õigusabi aluseks on riigi õigusabi seadus ja riigi õigusabi seaduse mõte on siis see, et õigusabivajaduse hetkel sa ei ole võimeline selle eest tasuma ja lisaks muidugi siis ka teatud valdkonnad, riik on otsustanud, et seda ei pea tasuta saama. Et mõnes valdkonnas, kus sa kindlasti tahad oma õiguste sirgeks rääkimisega tegeleda, siis sa pead selleks ressursi leidma.

Jakob Rosin: Seega, ma kujutan ette, et te oskate samas nõu anda, kuhu pöörduda, kui peaks asi olema teie valdkonnast väljaspool, aga mul on siiski soov?

Hille Raud: Jaa. Kui on kuhugi soovitada, siis kindlasti. Alati ju ei olegi. Need põhilised asjad, mida tegelikult inimesel vaja on, nendes me ju tööd teeme. Ja lisaks siis meie õigusabile, mis kuulub siis ka sellesse riigi õigusabisse, olemas veel siis Hugo Legal mis on riigi koostööpartner ja nemad osutavad õigusabi üksnes sissetulekukriteeriumi järgi, et ei ole seal teenusele pääsemiseks seda erivajaduse tunnust. Ja, ja lõppude lõpuks, mida me teeme, kuna me täna peame olemas olema inimese jaoks sellise esimese ukse avajana

siis kui me näeme, et see probleem on nii palju tõsine, et inimene vajab tõepoolest kohtusse pöördumist, siis meie büroo abistab riigi õigusabi taotluse koostamisega. Sest et selle aasta riigi justiitsministeeriumi poolne disain kahjuks enam seda asja ette ei näe, et õigusbüroo tohiks kohtudokumente koostada. Meile on ülesandeks kirjutatud just kõige esimene faas sellest õigusabi koostööst. Aga seda me inimestele rahulikult selgitame.

Jakob Rosin: Milline see protsess siis välja näeb sellest hetkest, kui mina teile helistan või ma saan aru, ma saan kirja saata, kui soov on, et kui ma olen teiega ühendust võtnud, mis siis edasi juhtuma hakkab?

Hille raud: Kui nüüd on kirja teel, siis me kahjuks peame paluma ikkagi korraks helistada, tuvastada ära siis ka, et kas, on tegemist erivajadusega inimesega. Tegelikult meile ju tulevad teenusele ka kuulmispuudega isikud, et nende puhul on kaasatud sellele koostööle viipekeele tõlgid. Nii et saab ka kirjutades, aga siis kui on see telefonikontakt loodud, siis me tuvastame teie suulisele kinnitusele, et olete erivajadusega inimene ja juba planeeritakse teile juristiga vestluseks aeg. Ja vot jurist hakkab siis küsima, et mis valdkonnas ja miks te nii arvate, ja mis tõendeid teil on ja kas neid tõendeid oleks võimalik, siis näiteks kui inimene helistab? No kuskohast Ta helistab, ütleme siis tihemetsast, eks, et et aga kuidas see dokument siis õigusteenuste büroosse võiks jõuda, mida analüüsida? Siin me oleme kenasti palunud näiteks piirkondlike sotsiaaltöötajate abi, sest inimestel endil ei pruugi olla piisavaid tehnilisi vahendeid, tehnilisi oskuseid. Aga see on selles mõttes okei, et sotsiaalosakonnaga suhtlemine on väga sageli meie inimeste, meie sihtgrupi üsna tavaline elu osa. Ja sealt juba läheb asi kenasti edasi, et kui me saame seda, mida meil vaja analüüsida e-posti teel kätte ja siis juba toimub uus kõne kliendile ja siis vajadusel õigusdokumendi koostamine. Kui ei ole kliendil oma seda arvutikasutamisevõimekust, siis oleme kokku leppinud, et kas on ikkagi mõni usaldusväärne pereliige, äkki on lapselaps, kes saab aidata või siis on meil olnud ka sotsiaaltöötajad selliseks heaks kontaktiks, mida kaudu materjalid inimeseni jõuavad, nii et et selles osas, on kõik, see koroonaaeg on meid nagu lihvinud ja aidanud-

Tallinnas iseenesest saab ka kohtumisega õigusnõustamisi läbi viia. Neid me oleme käinud korraldamas puuetega inimeste kojas toompuiesteel. Et võib-olla kolime ka mingil määral siis Tallinna puuetega inimeste kotta Endlasse, et seal nõustamispäevi läbi viia ja silmast silma kohtuda. Klientidega. Piirkondadesse oleme me ka lubanud sõita. Tegelikult on see teenus disainitud viieteistkümnesse kohta üle Eesti. Väljasõidukohustused või lubadused on Õigusteenuste büroo juristid võtnud selliselt, et kui selles ühes piirkonnas on nõustamispäevale registreerunud vähemalt kolm teenuse soovijat, siis jurist sõidab kohale. Et aga selliseid väljasõidupäevi on meil viimasel ajal vähe olnud. Sellepärast, et me oleme inimesi registreerinud järjest teenusele ja see tegelikult on jälle kliendile hea, sest ta ei pea ootama ühte oma piirkonna päeva vaid saab teenuse kätte palju kiiremini. Põhiline sõnum oleks see, et, et kui sa vähegi kahtled, et kas on asja või mitte, helista, selgitame, sest õigusabiga on asi selles, et ta on üsna ajakriitiline. Et pärast meiega rääkimist võib ootama jääda.

Jakob Rosin: Kuhu siis täpsemalt, helistama peaks?

Hille Raud: Meie klienditelefoni number on 53850005.

kolm nulli ja viis. Ja muidugi võib ka saata siis meili, et edasi juba siis juhendame.

Meie üld e-posti aadress on

otb@otb.ee.

ehk et see on siis O nagu Oscar, T nagu Tallinn, B nagu Brüssel.

Jakob Rosin: Kuidas need lood tavaliselt lõppevad, mis on teie praktika, milline see lõpplahendus on, kas inimene saab oma tahtmise?

Hille Raud: Nii ei saa öelda, et saab oma tahtmise, et ega õigusabiga ei ole niimoodi, et ma tulen ja tahan midagi vaid siin peab vaatama, mil määral siis kas on õiguseid rikutud, kas neid annab kaitsta. Aga on erinevaid olukordi pikemad ja keerulisemad kohtulood, nendes me oleme teinud edukaid riigi õigusabi taotlusi. Kui neid riigi õigusabi taotlusi kohus millegipärast rahuldanud ei ole, siis me oleme oma klientide jaoks ka nõustajana ikkagi olemas olnud. Et tuleb kohtust paber, me selgitame, et tulemusi on erinevaid, et küll on siis need võlaküsimused lahenema hakanud, küll on siis aegumistele saanud

tugineda, kui ikkagi liiga vana nõuet nõudma tullakse. Laste asjad lahenevad, üks ole, vanemad on siis pereasjades seal lastekasvatusküsimustes tülis. Et me anname oma parima. Mis on nagu ikkagi õigusabi puhul, selles mõttes keeruline moment on ju see, et kui ollakse tülis, siis mis on see tahtmine või positiivne tulemus. Me üritame alati nendes olukordades, kui Meie leiame, et kliendile on liiga tehtud, siis anda oma parima tema õiguste kaitseks.

Jakob Rosin : Kui on selline käibeväljend, et kohtuveskid jahvatavad aeglaselt, kui kaua õigusnõustamisega tavaliselt aega läheb, kui kiiresti me võin mingisuguse vastuse saada?

Hille Raud: No üldiselt on lugu selline, et esiteks. Kui sa pöördud meie juurde liiga hilja, siis, meie juurde pöördumisel peab juristil olema aega sinu tööks veel vähemalt nädal aega, ehk et me oleme hädas ka siis, kui teinekord liiga hilja pöördutakse. Aga kui sa nüüd meie poole pöördud, siis sõltuvalt sellest, mida vaja teha on, et üldiselt sõltub töömahust muidugi, aga ega meie töölaual need asjad kaua ei seisa, sest et tähtjad kulgevad ja tuleb liigutada. Aga väga sageli me ei ole lõppjaam, vaid me oleme üks raudteejaam kogu selles pikas jadas, üks ju. Et teeme koos tööd ja abistame, on väga pikki kaasuseid, on kaasuseid, mis on kunagi kestnud ja nüüd inimene võtab uuesti ühendust, et see on selles mõttes üsna erinev ja sõltub asjast. Kõige kiirem ja efektiivsem on selline õigusabi, et inimene helistab ja küsib, et kas minu õigusi on rikutud ja rohkem ma teada ei tahagi. Punkt, aga kui on ikkagi vaja seal edasi tööd teha, siis see, mis meist sõltub, meie ei viivita. Aga kõik ei sõltu alati meist.

Jakob Rosin: Seega, kui sa oled erivajadusega, kui sul on puue, siis tasuta on võimalik õigusabi saada, kas kusagilt ma saan rohkem ka infot selle kohta lugeda või rahulikult nii-öelda teemasse süveneda?

Hille Raud: Me peame oma kodulehte uuendama, aga samas meil tõesti on olemas koduleht. Me üritame aeg-ajalt Facebookis uuendada, siis info on kenasti leitav puuetega inimeste koja kodulehelt, teenuste alt ja, ja siis. Ja tasub alati helistada, et helistage. Hoiame seda telefoni hästi aktiivsena ja küsime üle. Et siis alati just need küsimused

saavad kiiresti vastatud, mis on konkreetsel helistajal. Et julgesti telefon näppu ja, ja ootame teid helistama.

Jakob Rosin: Kui teil on mure ja võib-olla ka kahtlused, õigused on rikutud, isegi kui ei tea, helistage ja küsige järgi, see on täitsa tasuta selleks teenus loodud. Hille suur aitäh. Meie sellise väikse vestluse eest.

Hille Raud: Suur tänu, Jakob ja tõesti, ootame ja julgustame, nii et kasutage seda võimalust, mida riik teile tagab.

Jakob Rosin: Ja olgu siia lõpetuseks ka number uuesti öeldud. Kui soovite tasuta õigusnõu ja olete puudega, helistage 53850005. Aitäh teile kuulamast ja kohtume juba järgmises episoodis. Kõike head.

Reklaamkõll. salvestas, intervjueris ja monteeris Jakob Rosin.